

Afstemning

Lovforslaget
vedtoges med 96 stemmer mod 66.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Tredje behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om retsafgifter.

(Lovforslag nr. L 167. Fremsat 12/3 80. Første behandling 25/3 80. Betænkning 9/5 80. Anden behandling 20/5 80).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget
vedtoges enstemmigt med 163 stemmer.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om dispensation fra arbejdsmiljølovens 11 timers regel for lærere i folkeskolen.

[Af Bertel Haarder (V) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 124. Fremsat 10/4 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg har flere gange her i folketinget udtalt, at det ikke er regeringens opfattelse, at 11 timers reglen i arbejdsmiljøloven ikke skal

kunne fraviges, men det er vores opfattelse, at sådanne fravigelser skal fastsættes i varige regler, i varige særregler under medvirken af arbejdsmarkedets parter. Endvidere skal der efter loven fastsættes regler om, under hvilke vilkår fravigelse kan ske ved aftale. I bemærkningerne til loven er det udtrykkeligt anført, at dispensationsantallet tilstræbes begrænset ved generelle regler og aftaler.

Et problem i forbindelse med arbejdsmiljølovens gennemførelse har været, at det fornødne regelsæt ikke har kunnet gennemføres så hurtigt, som vi kunne ønske os. Derfor er der opstået en række problemer inden for forskellige områder. Et af disse områder er netop spørgsmålet om hviletids- og fridøgnregler, som dette forslag tager sigte på at hjerne af, nemlig nogle særlige problemer inden for folkeskolens område.

Jeg kan oplyse, at vi regner med inden sommerferien at kunne gennemføre hovedbekendtgørelsen vedrørende hviletid og fridøgnplacering med muligheder for at løse de problemer, som forslagsstillerne peger på.

Regeringen kan derfor ikke tilslutte sig forslaget, men må sige til folketinget, at det regelsæt, der er en forudsætning for, at problemerne kan løses, vil være tilvejebragt inden sommerferien.

Demsitz (S):

Med ministerens svar må vi fra socialdemokratiets side tilbagevise forslaget. Jeg har dog nogle principielle betragtninger vedrørende reglerne om 11 timers hvile. Det er en af miljølovens væsentligste bestemmelser, og det er ikke en bestemmelse, som vi kan tillade bliver udvandet på den ene eller den anden måde. Spørgsmålet om 11 timers hvile må efterhånden også betragtes som et spørgsmål om forholdet til fritid, forholdet til uddannelse m.m. Man kunne godt fremføre nogle betragtninger om, hvorvidt denne regel ikke på længere sigt skulle udbygges, således at de 11 timer bliver til 12, 13 eller 14 timer. Dette betyder ikke, at man ikke skal forsøge at tilpasse sådanne regler til forskellige brancher, det kunne man godt, men det ændrer ikke ved det principielle, at det er en af de væsentligste regler i miljøloven, som man må værne om og sikre.

Grethe Fenger Møller (KF):

[Grethe Fenger Møller]

Fra konservativ side kan vi være enige i det forslag, der her er fremsat fra venstres side om, at lærere inden for folkeskolen i indtil 30 dage om året skal kunne deltage i skolenævnsmøder, forældremøder, teateraftener osv. og således opnå dispensation fra arbejdsmiljølovens 11 timers regel.

Vi kan fuldt ud tilslutte os dette forslag, men vi finder, at det er ret snævert. Vi havde ønsket, at man kunne have behandlet et forslag, der var bredere, idet vi finder, at der også uden for folkeskolens område og uden for de specifikke områder, som venstre her har taget højde for i forslaget, er et meget stort behov for at få løst problemerne omkring 11 timers reglen.

Det konservative folkeparti har tidligere fremsat et forslag, der er baseret på nogenlunde samme principper, nemlig at man skulle kunne dispensere fra reglen 30 dage om året, men således at det skulle gælde for alle områder, hvor 11 timers reglen finder anvendelse. Det mener vi er meget væsentligt, og vi finder det meget beklageligt, at man ikke fra regeringens side har fået løst problemerne omkring 11 timers reglen endnu.

Vi står jo nu ved slutningen af en folketingssamling, og vi ved alle, hvordan det går. Der er megen travlhed med anden- og tredjebehandlinger i tinget, og man kunne rejse spørgsmålet: hvordan ville dette hus egentlig kunne fungere, hvis ikke huset her havde en dispensation fra 11 timers reglen? Man siger fra regeringens side, at det er et spørgsmål, som må forhandles med de pågældende organisationer, og det er meget godt. Men tænk nu, hvis de pågældende organisationer ikke ville medvirke til en løsning af problemet! Så ville det betyde, at folketinget overhovedet ikke kunne fungere.

Som sagt er vi positivt indstillet over for dette forslag fra venstres side og håber på, at det bliver gennemført, men vi håber også på, at man får løst problemet i dets helhed, for dette er kun en del af en meget vigtig problemkreds.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Jeg vil blot spørge af hensyn til den videre debat: er det konservative folkeparti ikke tilhænger af partsmedvirken ved udformning af hovedbekendtgørelse og regler under arbejdsmiljølovens bestemmelser?

(Kort bemærkning).

Grethe Fenger Møller (KF):

Jo, vi er naturligvis enige i princippet om, at parterne skal tale med hinanden, men vi finder altså også, det er væsentligt, at der er nogle problemer – det kender arbejdsministeren fra andre diskussioner, vi har haft – som samfundet kan klare, når de brænder på. Og vi efterlyser altså meget denne hovedbekendtgørelse, som der er behov for at få.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Blot den korte bemærkning til orientering for senere ordførere, at såfremt den dispensation, som arbejdsministeren bebudede der vil komme i en kommende hovedbekendtgørelse, ikke kommer til at handle om 30 dage, men i stedet f. eks. om 32 eller 25, så er det den dispensation, arbejdsministeren kommer frem til, som forslagsstillerne ønsker folkeskolen bragt ind under. Jeg vil blot understrege her, at diskussionen ikke skal handle om de 30 dage, men om, at man undgår, at den aftale mellem Lærerforeningen og Kommunernes Landsforening kommer til at fritage folkeskolen fra en dispensation, som lyder fornuftig, og som er på vej.

Lawaetz (FP):

Vi skal nok glæde os over, at folketingsmedlemmerne ikke er organiserede, for så kom vi aldrig igennem disse uger.

Den socialdemokratiske ordfører, hr. Demsitz, siger, at 11 timers reglen er en meget vigtig del af miljøloven. Det er vi enige om – anvendt på de rigtige steder. Nu strammer hr. Demsitz den og udfolder sig lidt, idet han efter at være kommet herind antagelig vil foreslå 12, 13, 14 timers hvile. Nu må vi jo endelig ikke komme over 16 timer, for så kan vi ikke arbejde 8 timer.

Det er, ligesom man, hver gang man drøfter dette, har glemt oprindelsen til 11 timers reglen. Den var i og for sig lavet for hårdt arbejdende mennesker, mennesker med hårdt legemligt arbejde, så de kunne nå at hvile ud. Den var også lavet for piloter, buschauffører og den slags, der har ansvar for andre mennesker. Nu har den bredt sig, som alt gør, til lærerne. Jeg vil gerne sige, at det må da først og fremmest være børnenes interesser, man

[Lawaetz]

skal varetage. Det kan vi vel alle sammen blive enige om. Jeg er enig med arbejdsministeren om, at man skal drøfte sådan nogle ting med parterne, men jeg er sikker på, at der er masser af de gode lærere, som varetager børnenes interesser før noget som helst andet.

Når man drøfter, at det netop er lærerne, der skal have denne hvile, kommer man til at tænke på, at de maksimalt har 27 timer pr. uge, og det giver med de uger, de arbejder, 1.040 timer. Hvis en lærer skal op på samme arbejdstid som andre på arbejdsmarkedet, har han altså 800 timer til alt det, der ligger uden for skoletiden. Det synes jeg er meget, selv om jeg indrømmer, at jeg ikke har forstand på det.

De tilfælde, man har hørt, hvor lærere må afbryde et møde med forældrene, når klokken er 9 om aftenen eller halv 9 om aftenen, virker på os andre, som om der er noget, der burde rettes. Man får indtryk af, at det har fået en politisk drejning, idet jeg tiltror langt de fleste lærere, at de først og fremmest netop vil varetage børnenes interesser.

Arbejdsministeren siger, at der skal laves varige særregler. Det spændende er sådan set: hvordan bliver disse varige særregler? Det ved jeg ikke om arbejdsministeren ved tilstrækkeligt om endnu. Men det er i hvert fald det, der er det væsentlige i denne debat.

I princippet kan vi støtte venstres forslag. Jeg har vist givet klart udtryk for, at jeg mener, børnenes interesser kommer langt foran, om en lærer en enkelt gang kun skulle få sovet i 9 timer.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg var glad for, at hr. Lawaetz føjede til, at han ikke havde forstand på lærernes arbejdstid, for så er det ham undskyldt, når han siger, at lærerne har en arbejdstid på 27 timer. Jeg vil gøre opmærksom på, at lærere har 27 katedertimer, men har en arbejdstid, der svarer til andre menneskers her i landet.

(Kort bemærkning).

Lawaetz (FP):

Jeg vidste godt, da jeg sagde, at de havde en arbejdstid på 27 timer, at det er katedertimer. Men så lavede jeg et lille regnestykke: det giver 1.040 katedertimer maksimalt, og vi har ca. 1.840 timer på det normale arbejds-

marked. Derfor siger jeg: der er 800 timer til alt det, der er udenom: rette stile, snakke med forældre osv. og tage på lejrskole. Det har jeg ikke nogen forstand på, for jeg ved ikke, hvor lang tid det tager at rette stile og den slags, men hvis man f. eks. underviser i gymnastik, behøver man jo ikke øve sig på at stå på hænder derhjemme, for det kan man i forvejen, inden man bliver gymnastiklærer.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Jeg vil gerne hjælpe hr. Lawaetz. De 27 timer er ikke det antal timer, lærerne er på katederet. Dette tal er kun 19.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg skal beskæftige mig lidt med forslaget og ikke med, hvor meget skolelærere kan stå på hovedet på katederet.

11 timers reglen er, som det allerede er sagt, en god foranstaltning, som man skal passe på og værne om; jo flere dispensationer der gives fra den, jo større udvanding får vi af noget, der fornuftigvis er lavet for at beskytte lønmodtagerne. Derfor er vi selvfølgelig utilbøjelige til at gå med til noget, der på nogen måde udvander denne regel.

Vi synes, man er ved at nå til en fornuftig løsning via forhandling mellem Danmarks Lærerforening og Kommunernes Landsforening. Vi kender ikke resultatet helt endnu, men det ser ud til, at man parterne imellem finder en fornuftig løsning, og så ser vi ikke nogen grund til at tage problemet op her og kan derfor ikke medvirke til gennemførelse af dette forslag.

Jeg er meget spændt på at se det nye regelsæt, som nu vil komme frem, og ikke mindst, hvordan det vil komme til at virke for folkeskolelærere, men det får vi vel næppe mere at vide om her og nu. Det bliver spændende at se, hvor stor en udvanding der bliver tale om, for det kan give anledning til bekymring, hvis man vander alt for meget ud. Selvfølgelig er der problemer også med en 11 timers regel, og der skal også gives dispensationer, det ved vi, men vi vil være meget opmærksomme på, at der ikke gives for mange.

Bolvig (RV):

[Bolvig]

Det radikale venstre var med i det flertal bestående af socialdemokratiet, venstre og det radikale venstre, der vedtog arbejdsmiljøloven i 1975. Det var på mange måder en bunden opgave for os, fordi forudsætningen dels var, at arbejdsmarkedets parter var enige om dette lovforslag, dels, at såvel en venstre-regering som en socialdemokratisk regering – SV havde også dengang tilsammen et flertal – havde fremsat enslydende forslag.

Det har senere vist sig, at der var vildskud i loven eller den måde, nogle af lovens paragraffer er blevet udmøntet på. 11 timers reglen i folkeskolen er efter det radikale venstres opfattelse et af eksemplerne herpå. Vi havde aldrig forestillet os, at 11 timers reglen skulle anvendes i forbindelse med folkeskolen på den måde, som det er blevet gjort. Vi regnede med, at den bemyndigelse, som arbejdsministeren har ifølge § 52, stk. 4, til at tillade, at hvileperioden fraviges ved aftale på fornuftig måde, ville komme til anvendelse her. 11 timers reglen er trods alt primært gennemført for at beskytte personer, der har et på anden måde belastende arbejde end folkeskolelærernes.

Men sådan er det ikke gået; folkeskolelærerne har hårdt udnyttet denne regel og koblet den sammen med deres arbejdsvilkår i øvrigt. Resultatet er desværre, at en i øvrigt fornuftig regel i en i øvrigt god lov er blevet mistænkeliggjort.

Vi skal derfor opfordre aftaleparterne til, at der nås en fornuftig løsning på dette område, og vi finder ikke, at en løsning, hvor lærerne f. eks. forlader et møde kl. 21, er rimelig. Noget andet er så, at mange rent konkrete møder måske ikke blev dårligere af at blive afsluttet lidt hurtigere, end de faktisk gør, men det gælder nu ikke blot møder på skolerne.

Det radikale venstre har ganske megen sympati for det foreliggende forslag.

Mimi Jakobsen (CD):

Vi har også i CD megen sympati for forslaget, og jeg synes, det var meget positivt at høre ministerens udsagn om, at disse regler nu meget snart vil foreligge, og at man da i hvert fald kan regne med, at dette område vil blive omfattet.

Jeg vil gerne sige til de ordførere, der har talt om en udvanding, at jeg selvfølgelig godt

forstår, at man kan frygte en udvanding ved for mange dispensationer, men jeg vil gerne vende det om og sige, at jeg tror, disse bestemmelser kan blive udvandet ved, at de kommer til at virke meningsløse på nogle områder og dermed urimelige og derved bringe denne – som også hr. Bolvig var inde på – ellers udmærkede lov i miskredit. Også den form for udvanding kan ske, fordi for mange mennesker føler, at bestemmelsen er noget pjat. Jeg synes derfor, det er meget positivt, hvis vi kan få undtaget dette her.

Jeg vil give hr. Bolvig helt ret i, at lærerne naturligvis har grebet fat i dette her i forbindelse med deres i almindelighed temmelig dårlige arbejdsbetingelser. Det kan vi ikke fra CD føle det store medansvar over for, for vi har ikke vedtaget den lov, der har pålagt dem en lang række nye opgaver. Men det er da givet, at hvis flertallet for folkeskoleloven holder fast, må man også på en eller anden måde skaffe lærerne tid og penge til at løse disse opgaver; det er vi ganske enige med lærerne i. Men vi finder altså også som adskillige ordførere i dag, at det har ført til nogle lidt mærkelige problemstillinger. Jeg kan give hr. Bolvig ganske ret i, at reglen i forbindelse med udvalgsarbejde, ihvorvel det selvfølgelig er vældig rart, at det slutter kl. 21, mange gange giver anledning til en jasket sagsbehandling og til mange ekstra møder, der så må indkaldes til aftenen efter; det gælder også forældrene, der nu må møde over 2–3 aftener, i stedet for at man kunne samle det på én aften. Det er ikke hensigtsmæssigt, og derfor vil vi gerne støtte forslaget, idet vi selvfølgelig med glæde ser frem til de regler, som arbejdsministeren forudskikkede vil komme inden sommerferien.

Kurt Hansen (VS):

Inden for rammerne af 11 timers reglen er det muligt at arbejde 26 timer i træk uden afbrydelse. Det synes jeg man skal skrive sig bag øret. Så vide muligheder er der faktisk for at få folk til at arbejde og samtidig overholde denne 11 timers regels bestemmelser. Man kan holde fri de første 11 timer af et døgn, derefter arbejde 26 timer i træk og derefter holde 11 timer fri igen; sådan er bestemmelserne, som jeg har gransket meget nøje. Arbejdsgiverne har altså meget vide muligheder for at bruge disse bestemmelser

[Kurt Hansen]

på en helt urimelig måde, og de er derfor på mange leder og kanter alt for løse set ud fra vores synspunkt.

Vi mener, det bør være sådan, at der ikke skal gives dispensationer overhovedet. Det kan lade sig gøre at overholde 11 timers reglen også for folkeskolelærere. F. eks. er det muligt at overholde 11 timers reglen på efterskoler, hvor de unge mennesker bor; der er eksempler på efterskoler, som gør dette. Det synes jeg også man skal skrive sig bag øret.

Så tales der meget om, at hvis et møde varer til ud over kl. 21, bryder man 11 timers reglen. Ja men kun hvis den lærer, der skal deltage i det nævnte møde, skal møde kl. 8 næste morgen. Hvis vedkommende skal møde kl. 9 næste morgen, har man ikke brudt 11 timers reglen. Men det hænger selvfølgelig sammen med, at man skal have så få lærere til at lave så meget arbejde som muligt.

Jeg vil vove den påstand – og det skal være sagt ikke mindst til hr. Lawaetz og til dels også til hr. Bolvig, der refererede til, at denne 11 timers bestemmelse jo var indført for folk, der havde hårdt arbejde – at det er et aldeles hårdt arbejde at være skolelærer i dag, og jeg vil derudover vove den påstand, at mange skolelærere laver betydelig mere end 40 timers arbejde i løbet af en uge. Jeg er glad for, at hr. Lawaetz selv i nogen grad devaluerede sin påstand om, at man jo ikke havde så meget arbejde som lærer, ved at afsløre sin totalt manglende viden om, hvordan forholdene faktisk er inden for området.

Det, man vil ved at udvande 11 timers reglen, er jo at få folk til at lave gratis arbejde. Inden for de seneste år har man pålagt lærerne flere og flere arbejdsopgaver, ikke mindst af social art, og disse arbejdsopgaver af social art bliver mere og mere omfattende, eftersom man udvider klassekvotienten, eftersom man gør katedertimerne kortere – man har katedertimer på 45 minutter, hvilket selvfølgelig alt sammen er med til at presse den enkelte lærer helt urimeligt. Skal man nu til at presse den enkelte lærer endnu mere, end man har gjort ved de høje klassekvotienter og de korte katedertimer, ved at indføre yderligere muligheder for at omgå denne 11 timers regel, ja, så bliver det en endnu dårligere undervisning, der bliver præsteret, og det vil naturligvis gå ud over børnene eller dem, der modtager undervisning. Alt i alt vil en lempelse af 11 timers bestemmelsen natur-

ligvis betyde dårligere undervisning, medmindre forslagsstillerne forestiller sig, at man bare kan få lærerne til at lave gratis arbejde i den helt store stil.

Vi vil afvise, at det overhovedet skulle være nødvendigt at give dispensationer, og jeg vil gerne spørge SF, inden for hvilke områder man forestiller sig der skal gives dispensationer og hvorfor, og ikke mindst hvorfor det er nødvendigt. Jeg mener ikke, det er nødvendigt, for det kan lade sig gøre bl. a. på efterskoler, hvor eleverne bor og først behøver at komme i seng kl. 22 om aftenen.

Vi siger nej til dette forslag og nej til klippekortordningen. Vi mener heller ikke, at de ordninger, arbejdsministeren har talt om, med de varige særregler og derudover nogle særlige aftaler inden for visse områder, overhovedet er nødvendige.

Til de ordførere, der har trukket frem, hvordan det ville gå i dette hus, hvis vi skulle overholde 11 timers bestemmelsen, vil jeg sige, at det er en helt plat argumentation, som intet har at gøre med de forhold, der gælder på arbejdsmarkedet, og de forhold, lærerne har. Dette her er altså en endnu mere forrygende arbejdsplads end lærernes, og derfor kan man ikke drage nogen sammenligning mellem en så stor lønarbejdergruppe som folkeskolelærerne og de valgte folketingsmedlemmer.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Jeg vil blot sige til hr. Kurt Hansen, at da jeg talte om dispensationer, var det ikke kun i forhold til folkeskolelærerne, men gjaldt loven som helhed, og at der ud fra loven som helhed er visse grupper, man må lave dispensationer for, vil jeg fastholde, da jeg jo også en gang imellem befinder mig i en virkelighed uden for dette hus. Der er selvfølgelig visse grupper, hvor der nødvendigvis må være dispensation, men jeg mente ikke spor i retning af, at folkeskolelærerne behøvede det, for de kan gøre det på anden vis, det ved vi jo, der er forhandlinger i gang om det i øjeblikket.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

[Kurt Hansen]

Jeg vil vælge at overhøre fru Lilli Gyldenkildes lille finte om det virkelige liv. Derimod vil jeg bede fru Lilli Gyldenkilde om at forklare, hvilke områder hun tænker på. Jeg fremdrog eksemplet med efterskolen, hvor de unge mennesker bor og først skal i seng kl. 22, og hvor man godt kan overholde 11 timers bestemmelsen. Det er da ellers et ekstremt eksempel, hvor man måtte forestille sig at der i givet fald skulle gives dispensationer. Men når det ikke er nødvendigt inden for sådanne områder, på hvilke områder mener SF så at det er nødvendigt at give disse dispensationer? Det kan ikke nytte noget, at fru Lilli Gyldenkilde ryster på hovedet. Jeg synes, det er vigtigt, at man, når man kommer med en udtalelse, der kan være med til at lukke op for en udvanding af de rettigheder, lønarbejderne har, klart kan præcisere, at det er dér og dér; fordi forholdene er så specielle, at det overhovedet ikke kan fungere, uden at man giver dispensationer. Jeg synes, det ville være rart at få at vide, hvad det er for nogle områder, SF har i tankerne.

Chr. Christensen (KrF):

Siden den nye skolelov blev vedtaget, er der lagt øgede byrder på lærerne. Den sidste tids udvikling har jo også lagt store sociale arbejdsopgaver over på lærerne. Man skal passe på, at man ikke understøtter den tanke, at lærerens arbejde derhjemme kun er, at han tænker på, at næste dag skal børnene stå på hænder i gymnastiksalen, og ikke andet. Der ligger for enhver seriøst arbejdende lærer – og det er nødvendigt at være seriøst arbejdende for overhovedet at være i folkeskolen i dag – flere timers forberedelse til hver eneste skoledag, og hvis lærerne ikke tager disse forberedelser, vil arbejdet ikke kunne lykkes. Derfor er det væsentligt, at man har for øje, at lærernes tid ikke misbruges, men spørgsmålet er, om 11 timers reglen hjælper dem. Efter min opfattelse er 11 timers reglen en enorm belastning for skole og hjem-samarbejdet, og det er i mange tilfælde en vældig belastning for lærerne. Det vanskeliggør lærernes arbejde.

Lad mig som eksempel nævne skole-nævnsmøderne, som jo skal slutte kl. 21. I mange tilfælde er skolenævnene ikke i stand til at mødes før kl. 19, i nogle tilfælde først kl. 20. Når skolenævnet er kommet ind i ar-

bejdet og lærerne går kl. 21, kan skolenævnet ikke træffe beslutninger mere. Det vil sige, at en ikke-stemmeberettiget part blokerer en folkevalgt forsamlings beslutningsproces. Det er i sig selv et stort spørgsmål, om det er rigtigt.

Så er der en anden ting, og det er den belastning, der kan ligge i, at læreren skal gå kl. 21, men hvis han bliver derudover, skal han dagen efter holde en fritime. Det kan godt ske, at en lærer har en time, som det er meget væsentligt at få taget for at få stoffet klaret. Hvis en sådan lærer mener, at hensynet til arbejdet og børnene kræver hans tilstedeværelse i denne time, og at det ikke er en vikar, der har den, risikerer både han og hans inspektør at blive indberettet for at overtræde lovbestemmelsen; det er sket i nogle tilfælde. Det er en hård belastning for en sådan lærer.

Det er også en hård belastning for et skolenævn at skulle sidde til kl. 21 sammen med læreren og så se ham gå ud ad døren for at gå over gangen og ind i et lokale ved siden af og tage en time i den kommunale ungdomsskole; det må han gerne. Det er umuligt for forældrenes repræsentanter at forstå logikken i en sådan lovbestemmelse, og det er en enorm belastning for den lærer, der bliver udsat for det.

Endelig er der lejrskolen. Jeg har adskillige gange været på lejrskole med hold, og jeg ved, hvilken arbejdsopgave det er. Jeg ved også, at begge parter, når de kommer hjem efter et 8 dages lejrskoleophold, i allerhøjeste grad kunne trænge til at sunde sig lidt. Men nu opstår f. eks. den situation, at en lejrskole kommer hjem om fredagen, hvorefter bestemmelserne tilsiger, at læreren skal holde en fridag derefter. Det vil i virkeligheden sige, at børnene skal hvile ud lørdag og søndag for at være parate til at gå i skole om mandagen, men at læreren lidt groft sagt faktisk skal passe på, at han ikke får hvilet ud lørdag og søndag, for han skal hvile ud mandag.

Det er urimeligt at udsætte en lærer for en sådan belastning, for det er en kolossal belastning både over for forældrene og over for børnene.

Derfor har vi den største sympati for dette forslag, og jeg vil næsten sige, at hvis ikke vi kan få noget af det igennem, påtager folketinget sig et enormt ansvar for, at samarbej-

[Chr. Christensen]

det mellem skole og hjem går i kludder netop på et tidspunkt, hvor det skulle fremmes.

Flygaard (DR):

Jeg er meget enig i det, som den sidste ordfører, ordføreren for kristeligt folkeparti, hr. Chr. Christensen, her har givet udtryk for.

Retsforbundet er velvilligt indstillet over for det foreliggende forslag til folketingsbeslutning, men vil pege på, at der kunne være andre områder, hvor man måske havde behov for en lignende løsning.

Vi har især hæftet os ved det sidste afsnit i bemærkningerne til forslaget, hvori det hedder:

»Med den foreslåede dispensation for 30 aftener om året ønsker forslagsstillerne at sikre, at folkeskolen kommer med i den »stående« undtagelse, der ifølge sikre forlyden-der vil blive givet i en kommende hovedbekendtgørelse, jfr. punkt 3, sidste pkt., i forli- get.«

Det forlig, der her henvises til, er det forlig, der er indgået med Kommunernes Landsforening.

Af disse bemærkninger vil man kunne forstå, at retsforbundet er velvilligt indstillet over for det foreliggende forslag til folketingsbeslutning. Vi synes, det er rimeligt, at man får bestemmelserne ind under den almindelige dispensation, og at de ikke holdes udenfor.

(Kort bemærkning).

Demsitz (S):

Jeg vil sige til hr. Lawaetz, at det er børnenes tarv, det gælder. Sidste år blev der i Ringkøbing amt lavet en undersøgelse på 10.000 børn. Den viste, at 70 pct. af dem havde fysiske eller psykiske skavanker. Det er bl. a. disse børn, som lærerne beskæftiger sig med. Årsagen til skavankerne kunne meget nemt være, at forældrene i dag er for trætte og ofte nedslidte til at tage sig tilstrækkeligt af børnene. Derfor er spørgsmålet om 11 timers hvile til lærerne selvfølgelig meget relevant, ja, man må måske overveje, om ikke disse 11 timer i virkeligheden er for lidt, og at det egentlig ikke drejer sig om det, vi traditionelt kalder for hviletid, men også om fritid. Derfor må vi overveje, om antallet af

timer ikke skal udvides til 12, 13 eller 14, hvad man nu en dag kan blive enige om.

Til hr. Kurt Hansen vil jeg sige, at der ikke er nogen regel om, at man kan arbejde 26 timer i træk. Af loven om arbejdsmiljø fremgår det tydeligt, at der inden for det enkelte døgn skal være 11 timers sammenhængende hvile. Dermed være ikke sagt, at der ikke i visse tilfælde og under særlige forhold, eksempelvis ved snerydning el. lign., kan opstå situationer, der gør, at man må arbejde længere. Men det ændrer ikke ved, at selve lovens tekst kun kan fortolkes på den måde, som jeg her siger.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Jeg er da helt enig i hr. Demnitz' fremstilling af, hvordan man må fortolke 11 timers bestemmelsen, altså at der i hvert døgn skal være 11 timers sammenhængende hvile, men man kan sagtens komme i den situation, at en person arbejder i 26 timer i træk og samtidig overholder 11 timers bestemmelsen. Jeg prøvede at fremstille det i mit første indlæg, og det vil jeg gøre igen. Man kan starte døgnnet med en 11 timers sammenhængende hvileperiode for derefter at have 13 timers uafbrudt arbejde og så starte det næste døgn med 13 timers uafbrudt arbejde for derefter at tage det andet døgnns sammenhængende 11 timers hvileperiode. Der er ikke noget i lovteksten, der antyder, at noget sådant ikke kan lade sig gøre, fordi man, som hr. Demnitz også har været inde på, netop skal have disse 11 timers sammenhængende hvile inden for hvert døgn. Hvis jeg har tolket reglerne forkert, skulle det kun glæde mig, for så trænger de i hvert fald til at blive strammet op. Jeg kan se, at arbejdsministeren springer op og klør sig i hovedet, og at hr. Demnitz også sidder på spring for at komme herop. Jeg ville være meget glad, hvis arbejdsministeren, når han kommer herop – det er jo ikke så tit, han kommer herop og svarer, når man stiller spørgsmål – eller hr. Demnitz ville citere det, der i lovteksten skulle vise, at det eksempel, jeg har trukket frem, alene er teoretisk og ikke kan lade sig gøre i det virkelige liv. Jeg håber at blive belært med et direkte citat fra lovteksten.

Bertel Haarder (V):

[Bertel Haarder]

Jeg skal forsøge at vende tilbage til det foreliggende forslag og vil her sige hjertelig tak til langt de fleste ordførere, som har støttet forslaget, og også sige tak til arbejdsministeren, som ikke på nogen måde afviste forslaget.

Man må herefter konkludere, at der i folketinget og øjensynlig også i regeringen er en meget betydelig og fast modstand imod den aftale, som er blevet indgået mellem Kommunernes Landsforening og Danmarks Lærforening, og som går ud på, at man for tid og evighed kun må dispensere 8 gange om året fra 11 timers reglen, og at en eventuel bredere dispensation ikke skal gælde for folkeskolen. Denne aftale er hermed lykkeligvis underkendt i folketinget. Jeg tror ikke, det bliver nødvendigt at procedere på den sag og få afgjort, hvad der så egentlig juridisk kommer til at gælde, for jeg tør vædde på, at når Kommunernes Landsforening hører, hvordan den sag gik i folketinget, vil de omgående få genforhandlet det forlig, og så kan sagen sluttes i fred og fordragelighed, sådan som den blev rejst.

Arbejdsministeren (Svend Auken):

Hr. Kurt Hansen klagede over, at han ikke altid fik svar på sine spørgsmål. Dertil vil jeg sige – og det vil jeg gerne sige rosende – at en hr. Kurt Hansen kan spørge om mere, end 10 arbejdsministre kan svare på.

Hr. Kurt Hansens fortolkning af 11 timers reglen er meget hårdtrukken. Jeg vil gerne over for arbejdsmarkedsudvalget forklare, hvordan 11 timers reglen administreres; det normale er selvfølgelig, at man skal have 11 timers hvile efter arbejdstids ophør og inden normal arbejdstids begyndelse.

Jeg skal i øvrigt sige til hr. Bertel Haarder, at regeringen ikke har taget stilling til den aftale, der er indgået mellem Danmarks Lærforening og Kommunernes Landsforening. Jeg kan for arbejdsmiljølovens vedkommende sige, at der på nuværende tidspunkt ikke foreligger nogen ansøgning om dispensationer, og derfor har vi ud fra et miljømæssigt synspunkt endnu ikke haft lejlighed til overhovedet at vurdere denne konkrete aftale.

Det, jeg sagde i mit første indlæg, var, at man nu løser hovedproblemet, det store problem for hele arbejdsmarkedet vedrørende regler for administrationen af arbejdsmiljølo-

vens hviletids- og fridøgnregler, således at der kan gennemføres en hovedbekendtgørelse inden sommerferien.

(Kort bemærkning).

Bertel Haarder (V):

Arbejdsministeren siger, at regeringen ikke har taget stilling. Nej, men nu har folketinget!

Demsitz (S):

Jeg vil sige til hr. Kurt Hansen, at i de mange år, jeg har beskæftiget mig med disse ting, har jeg aldrig nogen sinde været ude for, at loven kunne fortolkes på den måde, der er blevet nævnt, eller været ude for et eksempel af lignende art. Med min erfaring fra industrien er jeg sikker på, at hvis de havde kunnet fortolke den på samme måde, ville de have prøvet på det.

Lawaetz (FP):

Hvem kunne have forudset, det blev en så interessant debat. Hr. Demnitz siger, at 70 pct. af nogle undersøgte børn havde legemlige skavanker. Det er direkte sørgeligt, men det passer, for det har de også, når de kommer på session. Nu er jeg lidt ældre end hr. Demnitz, men da jeg var ung, havde 18 pct. legemlige skavanker. Det skulle vel ikke være, fordi man i dag har 2 gymnastik- og idrætstimer i stedet for dengang 4, og fordi man ikke havde tilladt knallerter for 15-årige. Det er måske derfor, man var lidt sundere; så må man være glad for, at man er vokset op i den tid. Til trods for at der ingen 11 timers regel var, kan jeg oplyse hr. Demnitz om, at jeg fik lært min datter at stå på hænder i min fritid – som var meget kortere dengang, da hun var 6 år – så hun senere kunne optages på statens gymnastikinstitut.

Hr. Kurt Hansen omtaler det hårde arbejde. Ja, jeg lavede en regnefejl før, og det beklager jeg. Jeg kom til 1.040 katedertimer som maksimum, men jeg glemte, at timerne er svundet ind til 45 minutter, så det bliver til maksimum 900 effektive timer ved katederet. Det er sikkert hårdt arbejde, men – og det vil jeg gerne sige til hr. Kurt Hansen – det skulle vel ikke skyldes noget, man kalder disciplinkrisen, som venstresocialisterne måske ikke er helt uskyldige i breder sig? Jeg

[Lawaetz]

har meget, meget svært ved at få den store medlidenhed med hensyn til det overarbejde.

Lilli Gyldenkilde (SF):

Det ene, der kalder mig herop, er det eksempel, hr. Kurt Hansen nævner. Jeg har gjort mig den ulejlighed at slå op i arbejdsmiljøloven, hvorfra jeg gerne vil citere § 50, stk. 1. Der står:

»Arbejdstiden skal tilrettelægges således, at der i hvert døgn, regnet fra normal arbejdstids begyndelse, gives den ansatte en sammenhængende hvileperiode på mindst 11 timer.«

Hvis man kan fortolke det derhen, hvor hr. Kurt Hansen har fortolket det, så læser hr. Kurt Hansen denne bestemmelse, som en vis mand læser Bibelen. For jeg har dog endnu ikke hørt om en arbejdstids begyndelse, der starter med, at man får lov til at hvile sig i 11 timer.

Det andet, der kalder mig herop, er, at hr. Kurt Hansen var meget ivrig for, at jeg skulle komme med et enkelt eksempel ude fra det virkelige liv, og da vi nu er ved eksemplerne, vil jeg meget gerne gøre det. F. eks. er et lille dagblad ude i provinsen, som har et oplag på 23.000 blade, nødt til også at udkomme om lørdagen, for at de store blade ikke skal tage hele markedet. Det er virkelighedens verden, og det betyder, at disse typografer, som har en normal arbejdstid fra 7 til 15 på alle hverdage, må arbejde to gange om fredagen, nemlig først fra 7 til 15 og så igen om aftenen, for at få lørdagsavisen ud. Det er et eksempel fra virkeligheden, og det var sådan noget, jeg tænkte på, da jeg sagde, at vi ikke kan have en regel uden mulighed for at dispensere. Det er altså virkelighedsflugt at påstå noget andet.

Kurt Hansen (VS):

Først til det sidste eksempel. Jeg var ikke klar over, at det var begrundet i private virksomheders økonomi, at det var nødvendigt at give disse dispensationer, men o.k., det var altså det eksempel, som fru Lilli Gyldenkilde kunne hive frem.

Derudover vil jeg sige til den oplæsning, som fru Lilli Gyldenkilde præsterede af arbejdsmiljølovens paragraf om 11 timers reglen, at der ikke dér stod noget om, som jeg tolkede det, at det ikke kunne lade sig gøre

at have 26 timers sammenhængende arbejde. Det er jo ikke sådan, at hviletiden skal ligge ved døgnets begyndelse, som fru Lilli Gyldenkilde tilsyneladende har mistolket lovens bestemmelser.

Men jeg vil gerne slå fast, at jeg synes, det er fint, hvis loven ikke kan tolkes sådan, men jeg må tage det som et udtryk for rådvildhed både hos socialdemokratiet, hos arbejdsministeren og hos SF, at man sådan klamrer sig til den helt generelle lovtekst, for der er jo også fortolkninger af denne lovtekst, og dem havde det været mere spændende at høre noget om af fru Lilli Gyldenkilde. Jeg er ikke blevet tilbagevist i min tolkning af 11 timers reglen af socialdemokratiet eller af arbejdsministeren. Arbejdsministeren kaldte den blot meget hårdtrukken, og hr. Demnitz havde ikke været ude for nogen eksempler derpå. Jeg kender heller ikke eksempler på det – det vil jeg gerne medgive – og uden at jeg ligesom så vil sige, at de hårde drenge inden for industrien tit ikke er nogle bisser, behøver det ikke være forkert, at man kan tolke 11 timers reglen sådan, som jeg har antydnet det. Men jeg glæder mig meget til at få arbejdsministerens redegørelse i arbejdsmarkedsudvalget, og jeg kan godt forstå, at hverken arbejdsministeren eller socialdemokratiet, repræsenteret ved hr. Demnitz, er gået så vidt som fru Lilli Gyldenkilde med at tilbagevise det eksempel, jeg har lagt frem.

(Kort bemærkning).

Lilli Gyldenkilde (SF):

Ja, vi kunne jo blive ved i en uendelighed, og det gør vi såmænd nok også – den uendelighed, der nu begrænses af, hvor længe man lever – hr. Kurt Hansen.

Det, der kalder mig herop igen, er, at hr. Kurt Hansen siger, at det, der ligger bag det eksempel, jeg kom med, var hensynet til det private arbejdsmarkeds økonomi – sådan tror jeg det blev udtrykt. Nej, det er det da ikke. Det er af hensyn til, at typograferne kan bevare en arbejdsplads, og at de kan få en løn med hjem i lønningsposen. Sådan er virkeligheden, og jeg har ikke stået her og udtalt mig om, at vi skal give en masse generelle dispensationer – tværtimod, jeg er gået imod det forslag, vi behandler.

(Kort bemærkning).

Kurt Hansen (VS):

Jeg vil gerne sige til fru Lilli Gyldenkilde, at jeg aldrig har antydnet, at SF gik ind for en masse generelle dispensationer. Jeg har blot forsøgt at tage en debat op om det, fru Lilli Gyldenkilde sagde, nemlig at der nødvendigvis inden for visse områder måtte gives dispensationer, og det har jeg så bedt om eksempler på. Jeg har aldrig forsøgt at skyde SF i skoene, at de gik ind for, at der skulle gives en masse generelle dispensationer.

Jeg vil påstå, at det kan lade sig gøre – også inden for det grafiske område, også inden for typografområdet – at køre en fornuftig produktion, uden at man lader være med at overholde 11 timers reglen. Man kan have et andet hold typografer til at lave den lørdagsavis. Det behøver ikke nødvendigvis at være de samme mennesker, der producerer fredagsavisen og den avis, der skal komme lørdag morgen. Det er firmaets økonomi, det handler om, nemlig hvorvidt de vil ansætte lidt flere eller ej. Det er det grundlæggende i det.

Undervisningsministeren (Dorte Bennedsen):

Jeg synes, det har været en overordentlig interessant debat, der har fundet sted her, og jeg har lyttet til den med megen interesse. Men den har været præget af, at det – i hvert fald for langt de fleste vedkommende – ikke har været de uddannelsespolitiske ordførere, der har udtalt sig med så stor sikkerhed om forholdene i folkeskolen, og derved er der kommet en del misforståelser frem. Der er en enkelt af dem, som jeg ikke synes bør stå uimodsagt i referatet af dette møde, og det er hr. Kurt Hansens bemærkning om de stadig stigende klassekvotienter i folkeskolen. Jeg bliver nødt til at gøre opmærksom på, at de falder for hvert eneste år. Vi har aldrig, når man ser det på landsplangennemsnit, haft så lave klassekvotienter, som vi har i indeværende skoleår. Intet klassetrin har en klassekvotient på over 18,7 elever.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til arbejdsmarkedsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

9) Første behandling af:

Forslag til lov om ændring af lov om kommunale valg.

[Af Dræbye (RV) m. fl.]

(Lovforslag nr. L 182. Fremsat 9/4 80).

Lovforslaget sættes til forhandling.

*Forhandling***Indenrigsministeren (Henning Rasmussen):**

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at give en mulighed for at benytte den sideordnede opstillingsform som alternativ til den gældende opstillingsform ved de kommunale valg.

Den kommunale valglov kender kun én opstillingsform og én fremgangsmåde til at finde frem til de valgte. Der er her tale om en opstillingsform, der har visse lighedspunkter med den partilisteordning, der er kendt fra folketingsvalg, idet kandidaterne opføres på stemmesedlen i den rækkefølge, de af stillerne er opført på kandidatlisten, og det er da også almindeligvis de kandidater, der står øverst, der opnår valg, men det sker alligevel tit, at kandidater opnår valg udelukkende i kraft af personlige stemmer.

Der kan være grund til at pege på, at den opstillingsform, man nu benytter, medfører, at jo større en andel af personlige stemmer udgør af samtlige stemmer, jo større betydning får vælgernes tilkendegivelser for udvælgelsen, og omvendt får den rækkefølge, som stillerne har opstillet kandidaterne i, stigende betydning med en faldende personlig stemmeafgivelse.

Netop når der er tale om valg til landets kommunalbestyrelser og amtsråd, virker det egentlig rigtigt med en løsning af den art, vi har i valgloven. Kommunalbestyrelsen skal godt nok som folketing træffe adskillige generelle beslutninger, men kommunalbesty-